

Рецензія отримана
31.10.2023р
Голова спеціалізованої
вченої ради
ДФ26.133.044
Афурі (Л.В.Хоружа)

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ26.133.044 у Київському університеті
імені Бориса Грінченка
докторові педагогічних наук, професорові,
завідувачці кафедри освітології та
психолого-педагогічних наук Факультету
педагогічної освіти
Хоружій Людмилі Леонідівні

Рецензія

Теряєвої Лариси Анатоліївни, кандидата педагогічних наук, викладача кафедри музикознавства та музичної освіти Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського університету імені Бориса Грінченка на дисертацію Лимаренка Валерія Ігоровича «Формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

1.Актуальність дисертаційного дослідження

У сучасній вищій мистецькій освіті, яка потребує якісного рівня навчання, оновлення вимог до професійної підготовки майбутніх керівників вокального ансамблю, найбільшою цінністю та основним надбанням є фахівець, здатний знаходити і засвоювати нові знання, самостійно вирішувати нагальні потреби, приймати нестандартні рішення, взаємодіяти з творчим колективом, а також шукати і впроваджувати інноваційні засоби і технології навчання. Однією із таких сучасних технологій є ед'ютейнмент, навчання у поєднанні з розвагою, що посилює мотивацію студентів до навчання, робить освітній процес цікавим і різноманітним (багатогранним).

Актуальність даного дослідження обумовлена низкою *суперечностей між*: наявністю значного масиву наукових розробок із проблеми формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю та реальним рівнем сформованості у нього фахових компетентностей; потенційними можливостями використання засад ед'ютейнменту у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю та недостатньою розробленістю теоретичних і практичних компонентів визначеної проблеми та відсутністю інноваційної методики підготовки.

Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри музикознавства та музичної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка «Розвиток духовного потенціалу особистості в неперервній мистецькій освіті» (реєстраційний номер 0116U003993). Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні Вченої ради Київського

університету імені Бориса Грінченка (протокол № 1 від 24.01.2019р.), уточнено на засіданні Вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 3 від 27.04.2023р.).

2. Наукова новизна результатів дисертації (теоретичних та/або експериментальних)

Дане наукове дослідження, безперечно, має наукову новизну, оскільки такий феномен як «методична компетентність майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту» дійсно ґрунтовно досліджується вперше. Сутність поняття «ед'ютейнмент» представлена як особливий тип організації діяльності, що ґрунтується на творчій зацікавленості та формуванні інтересу до музичної діяльності з отриманням задоволення від процесу застосування альтернативних розважально-ігрових форм у композиційній побудові сценічно-концертних виступів та використанням «хмарних технологій» і цифрових сервісів у музично-творчій та сценічно-виконавській діяльності;

Розроблена структура методичної компетентності відповідає критеріям наукової новизни і представляє собою функціональну єдність структурних компонентів: мотиваційно-ціннісного, когнітивно-пізнавального, комунікативно-ігрового та діяльнісно-творчого, а також включає розроблений і опрацьований критеріальний апарат дослідження. Вперше розроблено методику діагностування рівнів сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю з використанням спонукально-регулятивного, інформаційно-пізнавального, комунікативно-евристичного, операційно-творчого критеріїв.

Наукову новизну також мають змістово-методичне забезпечення (принципи науковості, систематичності та послідовності, доступності та індивідуалізації, наочності та емоційності, евристичності, поєднання ігрової та неігрової діяльності); форми навчання (колективна робота, групова робота, індивідуальна робота та самостійна робота), методи (ігрові, неігрові та методи роботи, що можуть належати як до ігрової, так і до неігрової групи); засоби навчання (вербальні (словесні), навчально-наочні, цифрові).

Відповідають науковій новизні також запропоновані і впроваджені педагогічні умови, а саме: стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту у процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю; цифровізація освітнього процесу з наявним методичним забезпеченням та «хмарними» сервісами, забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю засобом використання соціальних мереж; активізація самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації

Теоретичне значення мають завдання, які розкривають тему дисертації. Вагоме теоретичне значення мають розроблені автором моделі дослідження, а саме: критерії і показники оцінювання рівня сформованості кожного з компонентів методичної компетентності: обґрунтованість педагогічних принципів та їх методико-практичне значення в формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. Завдяки якісно розробленим критеріям і показникам та ефективним методам визначено рівні сформованості методичної компетентності.

Практичне значення мають завдання і методи, які в дослідженні представлені відповідно до його етапів та педагогічних умов і цілеспрямовано використані з метою формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Детальне ознайомлення з дисертацією Лимаренка В.І. дає підстави стверджувати, що підхід здобувача до наукової роботи вирізняється фундаментальністю та ґрунтовністю дослідження. Структура роботи є чіткою, виклад матеріалу логічним та науково обґрунтованим.

Науковий апарат дисертаційного дослідження, зокрема, його мета, визначені завдання, наукова новизна – сформульовано вірно. Структура і логіка написання дисертаційної роботи переконлива: від розгляду науково-теоретичних засад дослідження і визначення сутності ключових понять до експериментального дослідження – формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Вивчення та аналіз мистецтвознавчої, філософської, музично-педагогічної та психологічної літератури дав змогу автору застосувати низку наукових підходів, а саме: аксіологічний, синергетичний, компетентнісний, культурологічний, міждисциплінарний. Зазначені підходи зумовили вибір принципів: науковості, систематичності та послідовності, доступності та індивідуалізації, наочності та емоційності, евристичності, поєднання ігрової та неігрової діяльності. Заслуговує на увагу якісне обґрунтування принципів на стор. 125-129.

Доцільно звернути увагу на обґрунтованість висновків, наведених В.І.Лимаренком, які базуються на використанні різних методів наукового пошуку, а саме: *теоретичні*, які включають аналіз, систематизацію й узагальнення; *синтез*, порівняння; *емпіричні*: спостереження, бесіда, оцінювання, анкетування, педагогічний експеримент; *статистичні*: методи статистичної обробки даних, кількісний та якісний аналіз отриманих результатів.

Підтвердженням результатів та висновків служить гармонійне поєднання результатів теоретичного дослідження та практичного досвіду,

комплекс застосованих взаємоузгоджених теоретичних, емпіричних та математико-статистичних методів, зокрема, емпіричне значення критерію Пірсона χ^2 - для перевірки та підтвердження результативності розробленої і впровадженої експериментальної методики.

Справляє позитивне враження джерельна база дослідження, яка складається з 244 наукових джерел. Зокрема, європейської та світової освітньої періодики; електронних ресурсів; періодичних видань, матеріалів конференцій, присвячених висвітленню проблем вищої школи. Використання такої джерельної бази є свідченням ґрунтовного опрацювання зазначеної проблеми та високого рівня наукової підготовки дисертанта.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Дисертаційне дослідження Лимаренка В.І. виконано на достатньо високому науково-методичному рівні. Завдання, представлені у дисертаційній роботі, виконані та розв'язані.

Дисертант самостійно проаналізував стан дослідженості проблеми формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту, обґрунтував її поняття і сутність; визначив критерії та рівні сформованості методичної компетентності; розробив змістово-методичне забезпечення формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту і експериментально його перевірів. Проведені констатувальний і формувальний експерименти підтвердили ефективність і актуальність даного дослідження.

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях.

Основні теоретичні положення та висновки дисертації опубліковано в 11 одноосібних наукових працях, із них 7 статей у фахових наукових виданнях України.

Апробація отриманих результатів здійснювалась у процесі публічних виступів і обговорень на науково-методичних і науково-практичних конференціях різного рівня (міжнародних, всеукраїнських), а також на засіданнях (семінарах) кафедри музикознавства та музичної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка у період 2018–2023н.р.

Публікації здобувача повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

Змістово-методичне забезпечення дисертації апробовано на студентах Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (довідка № 04/537 від 23.06.2022р.), Рівненського державного гуманітарного університету (довідка № 01-12/28 від 24.06.2022р.), Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського (довідка №

825/24 від 21.06.2022р.), Київського університету імені Бориса Грінченка (довідка № 25/1 від 16.05.2023р.). Можна вважати, що дисертація пройшла належну апробацію і є завершеною самостійно підготовленою кваліфікаційною працею.

7. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу.

Структура дисертації є чіткою, а логіка розгортання дослідницького пошуку переконливою: від розгляду теоретичних аспектів дослідження через обґрунтування методології, розробку методики до експериментальної перевірки педагогічних умов, методів, завдань.

Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури, додатків.

У вступі представлено науковий апарат дослідження, поставлено на розв'язання п'ять завдань: проаналізувати стан дослідженості проблеми формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту; обґрунтувати сутність і структуру методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту; визначити критерії та рівні сформованості методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю; розробити змістово-методичне забезпечення формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту; експериментально перевірити ефективність змістово-методичного забезпечення формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Усі завдання знайшли своє висвітлення у змісті дисертації. Мету дисертації досягнуто, всі завдання розв'язано. У додатках представлено тести, опитувальники, творчі завдання, ігри, творчі проекти; список публікацій здобувача; довідки про впровадження.

У першому розділі дисертації розглянуто стан дослідженості проблеми формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту та обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження. Розкрито сутність поняття «методична компетентність», визначено структурні компоненти та роль ед'ютейнменту у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

Після поглибленого аналізу науково-педагогічної літератури дисертант приходять до висновку, що *методична компетентність* майбутнього керівника вокального ансамблю - це інтегрована якість особистості, що виявляється як здатність успішно здійснювати багатофункціональну музично-творчу і сценічно-виконавську діяльність (С. 46).

Не викликають сумніву положення дисертанта щодо *структури*

формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту, серед яких: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, комунікативно-ігровий та діяльнісно-творчий структурні компоненти, які логічно співвідносяться як з педагогічними, так і з вокальними аспектами роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту (С. 60).

Результатом наукового пошуку В.І.Лимаренка стало ствердження, що ед'ютейнмент у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю вважається особливим типом організації діяльності.

У другому розділі дисертації розроблено змістово-методичне забезпечення формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Здобутком дисертанта є наступне: обґрунтовано критерії, показники та визначено рівні сформованості методичної компетентності студентів; висвітлено підходи, принципи, педагогічні умови, форми, методи і засоби для формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю.

Представлено обґрунтування *підходів*, серед яких: аксіологічний, синергетичний, компетентнісний, культурологічний, міждисциплінарний (С. 117).

На думку автора, для досягнення позитивного результату у формуванні методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту важливим є застосування таких *педагогічних принципів*, серед яких є принципи науковості, систематичності та послідовності, доступності та індивідуалізації, наочності та емоційності, евристичності, поєднання ігрової та неігрової діяльності, тому що дані педагогічні принципи тісно пов'язані з метою і завданнями навчання, змістом і формами, методами і кінцевим результатом навчального процесу (С. 125).

З метою спільної діяльності майбутнього керівника вокального ансамблю і студентів, дисертант використовує такі *форми роботи*, як: колективна, групова, індивідуальна та самостійна робота (С. 131).

Важливого значення у дисертації приділяється *ігровим методам*, неігровим і методам, що можуть належати як до ігрової, так і до неігрової, а також вербальним (словесним) засобам навчання, навчально-наочним посібникам та цифровим засобам навчання (С.135)

Визначення В.І.Лимаренком *педагогічних умов* навчання ґрунтується на достатній теоретичній базі, що сприяє ефективному формуванню методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю. До них віднесено: стимулювання мотивації до використання ед'ютейнменту у процесі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю; цифровізація освітнього процесу з наявним методичним забезпеченням та хмарними сервісами; забезпечення фахової комунікації майбутнього керівника вокального ансамблю засобом використання соціальних мереж; активізація самостійної роботи майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту (С. 148).

У третьому розділі дисертації описано хід і результати формувального експерименту. У змісті дисертації подається мета і завдання кожного етапу, а також які компоненти були в центрі уваги дисертанта.

Перевірка ефективності педагогічних умов і запропонованої методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту здійснювалася у три етапи. Ефективність запроваджуваних педагогічних умов, методів, засобів замěřувалася шляхом порівняння результатів експериментальної та контрольної груп відповідно до кожного компоненту.

Перевірка результатів експерименту з використанням методів математичної статистики (критерій χ^2) підтвердила ефективність та доцільність впровадження запропонованої методики формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

Таким чином, аналіз результатів дослідження Лимаренка В.І. дає підстави стверджувати, що воно має теоретичне і практичне значення для розв'язання актуальної проблеми формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю та організації освітнього процесу в закладах вищої освіти.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації

Згідно довідки на дотримання академічної доброчесності, у дисертації та наукових публікаціях В.І.Лимаренка коефіцієнт подібності складає 16,1%, що пов'язано із самоцитуванням здобувачем у тексті дисертації власних опублікованих наукових праць і тому не вважається самоплагіатом. Дані праці попередньо опубліковані з метою висвітлення в них основних наукових результатів та вказані здобувачем в анотації дисертації і переліку джерел.

Це дає змогу зробити висновок про відсутність порушень автором вимог академічної доброчесності.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Лимаренка В. І., вважаємо за необхідне виокремити деякі дискусійні положення:

1. З метою більш об'ємного висвітлення питання про формування методичної компетентності майбутнього керівника ансамблю доцільно у розділ 2.3, с. 137 до комплексу методів додати, крім ігрових та неігрових методів, ще й методи навчально-пізнавального характеру, наприклад:

Методи, спрямовані на оволодіння знаннями:

Проблемно-пошукові методи (знаходження інформації для написання сценаріїв, музичного репертуару з використанням Інтернет-ресурсів,

створення мультимедійних презентацій, виконання творчих завдань, пошук методів для практичної роботи з ансамблем) та інші.

Методи, спрямовані на вдосконалення знань, умінь та навичок:

Інтерактивні методи навчання (творча взаємодія між керівником ансамблю і студентом, студентом і творчим колективом).

Креативні методи (для розвитку творчих здібностей, практичного використання комп'ютерних програм-нотаторів для написання нот, створення вокальних творів із застосуванням мультимедійних засобів тощо).

2. Для наочного пояснення розробленого наукового змістово-методичного забезпечення бажано розробити і включити *блок-схему* моделі формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту.

3. Наукові підходи (аксіологічний, синергетичний, компетентнісний, культурологічний, міждисциплінарний), які використовуються в розділі 2.1. (на с. 117) доцільно включити до переліку наукової новизни.

4. В процесі розгляду компонентів методичної компетентності (розділ 1.2, с. 44-46) між структурними компонентами методичної компетентності автором додатково включені компоненти професійної компетентності, що порушує систематичність викладення та сприйняття інформації про методичну компетентність.

5. У дисертаційному дослідженні недостатньо проаналізовані наукові праці зарубіжних авторів по тематиці сучасного ед'ютейнменту.

6. Включити «Додатки» до Змісту дисертації і посилання на них у тексті роботи.

Разом з тим, зазначені зауваження і побажання не знижують теоретичної й практичної цінності проведеного дослідження для педагогічної науки. Дисертаційну роботу характеризують наукова новизна, чітка структурованість розділів, повнота висвітлення основних положень у публікаціях. Висновки дисертації сформульовані відповідно до завдань і результатів дослідження та відображають основний зміст роботи.

10. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей.

Аналіз матеріалів дисертаційної роботи та публікацій здобувача свідчить про достатній рівень набутих ним теоретичних знань, практичних навичок та компетентностей, що відповідають вимогам до наукового ступеня доктора філософії.

Можна вважати, що дисертація Лимаренка В.І. є інтегральною характеристикою сформованості його здатностей аналізувати досліджувану проблему, розповсюджувати авторські пропозиції формування методичної компетентності у сучасній музичній освіті.

компетентності у сучасній музичній освіті.

11. Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам.

Представлена на рецензію дисертація містить результати самостійного наукового дослідження, в якому висвітлені авторські розробки, спрямовані на розв'язання завдань з формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту. Дисертаційна робота містить обґрунтовані теоретичні та методичні положення, розроблені і сформульовані дисертантом самостійно. В роботі дотримані положення академічної доброчесності. Використані в дисертації результати досліджень інших авторів мають відповідні посилання і застосовані з метою підтвердження ідей здобувача. Результати дослідження викладені автором достатньо повно у висновках і відповідають завданням дисертації. Основні наукові положення автора опубліковані у фахових виданнях України. В цілому текст дисертації відповідає чинним вимогам щодо змісту та оформлення.

Дисертаційна робота Лимаренка Валерія Ігоровича «Формування методичної компетентності майбутнього керівника вокального ансамблю на засадах ед'ютейнменту» є актуальною, цілісною і завершеною науковою кваліфікаційною роботою, яка має наукову новизну, теоретичне значення та практичне застосування і відповідає чинним вимогам Постанов Кабінету Міністрів України та Наказів МОН України. Тому вважаємо, що її автор Лимаренко Валерій Ігорович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук,

викладач кафедри музикознавства та музичної освіти

Факультету музичного мистецтва і хореографії

Київського університету

імені Бориса Грінченка

Лариса ТЕРЯЄВА

НОРУЧНИЙ ПІДПИС
ЗАСВІДЧУЮ